

čisto, neoporečno branje za ljudstvo. V uvodnem Pozdravu Perko pravi, da je slovensko ljudstvo opazoval dolgo let in mu hotel pogledati v dušo, hotel seči prav do jedra. Seči do jedra, se pravi globoko zajeti, izraziti bistvo, kar je vrhovno načelo vsakega lepega dela, tudi ljudskega. Če pa pogledamo tvorne sile te knjige in njene rezultate, vidimo, da si niso v skladu s pisateljevim hotenjem in našim pričakovanjem. Perko ni bil umetnik, temveč samo pisatelj. Domačin ali bližnji znanec bo spoznal več ali manj realne vzore in krajevni kolorit Perkove ožje domovine, ni pa se vse to prelilo po pisateljevem peresu do organske žive lepote. Ker pisatelj ni organski, je deskriptiven tudi v pripovedovanju, je neplastičen, zato so njegove osebe, ki naj bi bile vendarle realistične, brez obrazov in imajo le — srce, mehko in dobro. Zato je n. pr. Vljudna gostobesedna zgodba malih ljubezenskih dogodkov z moralo, Dr. Lovro le poizkus novele s socialno teorijo (primerjaj dr. Sluga v Finžgarjevem Iz modernega sveta!), ima pa eno res lepo podobo: hromo šiviljo pri oknu, Tinačka ni nič več kot morda resnična zgodba, Moško in odločno umetniško neplodna društvena snov s teoretično moralo — itd. — izvzeli bi le Mrakovega Tomaža, ki res stopi iz knjige in živi. V vsem vidimo voljo, predstaviti etične vrednote malih ljudi, orisati njihovo tiho trpljenje, pa se je poleg malenkosti vdalo samo eno sredstvo: domača pokrajina, v en barven ton ubrana idiličnost. To pa so male vrednote na literarni tehtnici, kajti tudi v ozko snov pravi umetnik vlije velike kvalitete. Vemo, take knjige zrastejo sporedno z vsako dobo: navidez so zakrožene v vladajočem slogu, v bistvu pa so neznačilne in nezanimive; sproščeni poetični realizem je podal to knjigo. Res je tudi in priznamo, da je označeni čas, v katerem je nastajala Perkova knjiga poleg vrhov Iv. Cankarja, Finžgarja in Detele podajal v prozi samo dela pod srednjo mero. Prav zato je ta knjiga zakasnela in je literarno nezanimiva.

Trditev, da to knjigo lahko damo vsakomur v roke, je resnična in praktična, pa se s principi estetične lepote prav nič ne krije; zato moramo pisateljevo delo označiti kot nezadostno in za ljudstvo premalo krepko. Neresnična je druga trditev, da je v tem delu »nemara vse, kar je na modernem — dobrega«. (Dr. M. O. v Slovencu dne 15. marca 1924.) To je ironizujoča votla gesta, gospoda, neiskrenost ali zmota! Ni še evfemistično kramljanje v korektnem knjižnem jeziku vsa umetnost, ustvarjanje je tisto, ki giblje in oživlja klice lepega v nas, nobene uporabljene pridobitve, ne moderne ne stare; umetnost je samo ena resnična. Odveč in neumesten je bil ob tej knjigi zalet v današnji čas, v »splošni beletristični dolgčas, v čas »modernega meglenega iskanja, previjanja in spakovanja«. Gospoda, ki niste šli bedeči mimo svojedobne moderne in vam je njen efektivni uspeh ostal nepoznan (»Dekadentski biseri« in Leonardova kritika Samogovorov, znak te strani!) in ste zamudili najlepši čas, tudi dela sedanjih, za umetnost težkih dni ne poznate in soditi ne morete. Ne bo vse ostalo kakor je, ni, kakor bi

moralo biti, a pravico do ironiziranja duševnega napora in dela ste si sami odrekli. France Koblar.

Splošna knjižnica. Zvezki 6, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 22. V Ljubljani, 1924. Vatisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna.

Slovenska reklamka narašča vidno iz meseca v mesec. L. Nováková enodejanka »Ljubosumnost« je skromno odrsko blago starega okusa. Takele reči morejo prevajati samó slovenski neslovstveni literatje. Jaz bi na Bradačevem vendar signaliral anonimno. Garšino »Nadežda Nikolajevna« (prevel U. Žun) in obeh Goncourtjev slovita »Renée Mauperin« (prevel P. V. Brežnik) ste zaslužili prevoda že kot umetnostna tipika. Prevod je tuintam srednje dober, bolj časnikarski nego strokovno izbrušen. V večji meri velja to tudi še za Pogačnikov prevod Tolstega »Kreutzerjeve sonate«. Glede Bradačevega prevoda iz Zeyerja (»Gompači in Komurasaki«) ne bom sodil, ker vem, kako redko zadehti celó v izvorniku književna češčina in celó pri klasikih. Skrbno delo pa je Funtkov »avtoriziran« prevod iz G. Hauptmanna: »Potopljeni zvon«. Funtek ni Župančič, ne doživlja kot umetnik, a tolmači brezhibno in dorastlo. Ni Župančič (dialekta za Jagobabo ne zmore), a je le za stopnjo pod njim. Za šolsko uporabo bi bil mogel seveda oskrbeti uvod in tolmač. Milčinskoga »Dvanajst kratkočasnih zgodbic II.« je zopet nekaj pristne in sveže šale in dobrohotne satire, ki si ustvarja sloves v anonimu in tipu »Fridolina Žolne«. Nova prikazen v knjižnici pa je zbirka izvornih verzov Samčevih: »Življenje«. Šolski melodizem v besedi, ki je več literarna nego lastni dožitek. Mimo ušes šumi, pa ni pesem. Le asociativno vzbuja spomin in občutje po pravi pesmi: Ali si jo zložil sam v »polpreteklji« dobi, ali si jo bral nekje v Ketteju, Župančiču, Grudnu? Nekje v tistih letih, ko človek nima ni še zrele krvi ni lastne duše. Ko se levi, bi dejal, obožujoč vase pogreznjen svoj mali duševni mikrokozem. »Poezija« z navednicami, ki je vse ena in vedno ista psihoza mladega lirskega duha. Tistega, ki še ne ve v deželo besednega esteticizma in ljubi fanfarstvo retorske puhlice: žarki ljubezni, ritmi življenja i. p. Dr. I. P.

Đuro Vilović, **Zagaljeni životi.** Novele. 1923. Izdala Matica Hrvatska u Zagrebu.

Vilović bo prav gotovo ime v novem hrvatskem pripovedništvu. Vseh devet novel v knjižni izdaji M. H. priča, da ima bogato iznajdljivost glede motiva, pa tudi sijajno moderno pripovedno tehniko z neredko prav močnim lastnim izrazom, gledanjem in občutjem. Novele Vilovićeve so sicer velikomestno evropejstvo brez lokalne domače barve in perspektive, pa se vendar dojmijo domače spričo n. pr. Begovićevih, ki ne iščejo ni za ped v dušo in živo srce, komaj v najživahnejše čutnice. Vilović ima sree, misel in zdrav okus. Vilović bo prav gotovo ime v hrvatskem pripovedništvu. Recimo, močno ime, zakaj sloves že ima podčrtan ob ponesrečenem istodobnim Gjalskim z »Lajtnantom Milićem«. Dr. I. P.